

□ **Maila Talvio** on puhuttelevaan kirjaan Jumalan puistot, josta jo olen kirjoittanut, ei kuvernööri Lagerborgin ja vapautussoturi **L. J. Sutelin** muistomerkkien kuvien lisäksi sisälly muita kuin Oulun kuuluisan rehtorin **Mauno Rosendalin** muistokiven kuva. Monen muualle haudatun oululaiskuuluisuuden hautamuistomerkitä sensijaan on kuva.

□ **Myös Messeniuksen** hautakiven kuvan Talvio uskoo julkaiseensa. Professori **Johannes Messenius**, kirjailija ja historioitsija, haudattiin kylä Ouluun, mutta historioitsijat ovat todenneet, että hänen hautakivensä on aikoja sitten hävinnyt.

Tieto Messeniuksen hautakivestä esiintyy ensimmäisen kerran painettuna hänen yli sata vuotta nuoremman kaimansa Johannes Snellmannin maisterinväitöskirjassa *De VRBE VLOA, 1737, 2. osan VIII:ssa* luvussa ja sen nootissa (d). Saamme tietää, että kuuluisa Kajaaninlinnan vanki oli haudattu Oulun silloisen puukirkon kuorien alle. Hänen marmorinen hautakivensä oli keskellä kuorin lattiaa, joka oli kuin mosaiikkitaide-teos. Snellmann kuvailee kiven tarkoin ja sisällyttää sen tekstit em. noottiinsa:

Här hwila Doctor Johannis Messenii been. Själén i Gudz rike, rychtet kring werlden. 1636. (Teksti on ollut ison fakturakirjaimin, mutta nimi isoin antikvakirjaimin ja vuosiluku antikvalla.) Suomeksi siis:

Tässä lepäävät tohtori Johannes Messeniuksen luut. Sielu Jumalan valtakunnassa, maine ympäri maailman (kirjasen 1946 suomentaneen Walter J. Snellmannin mukaan).

□ **Oulun kirkko** oli silloin, hautausvuoden 1637 alussa, puukirkko, joka sijaitti jokseenkin nykyisen kirkon paikalla. Se purettiin, kun paikalle 1770 ryhdyttiin rakentamaan kivikirkkoa. Se taas paloi, kuten tiedetään, touko-kuussa 1822, jolloin kaikki kirkon aarteet, paitsi Messe-

niuksen suuri muotokuva, paloivat.

ilmeisesti Messeniuksen suunnikkaan muotoinen marmorilaatta, 4 kyynärää pitkä

ja kolmatta leveä, siirrettiin 1777 uuteen kirkkoon, mutta en löydä mainintaa, mihin siellä. Suurpalon 1822 jälkeen, kun kirkko oli raken-

nettu uudeksi Engelin piirustusten mukaan, yksi kookas marmorilaatta muurattiin pääsisäänkäytävän eteisen, asehuoneen, vasemmanpuoleiseen seinään, jossa se yhä on.

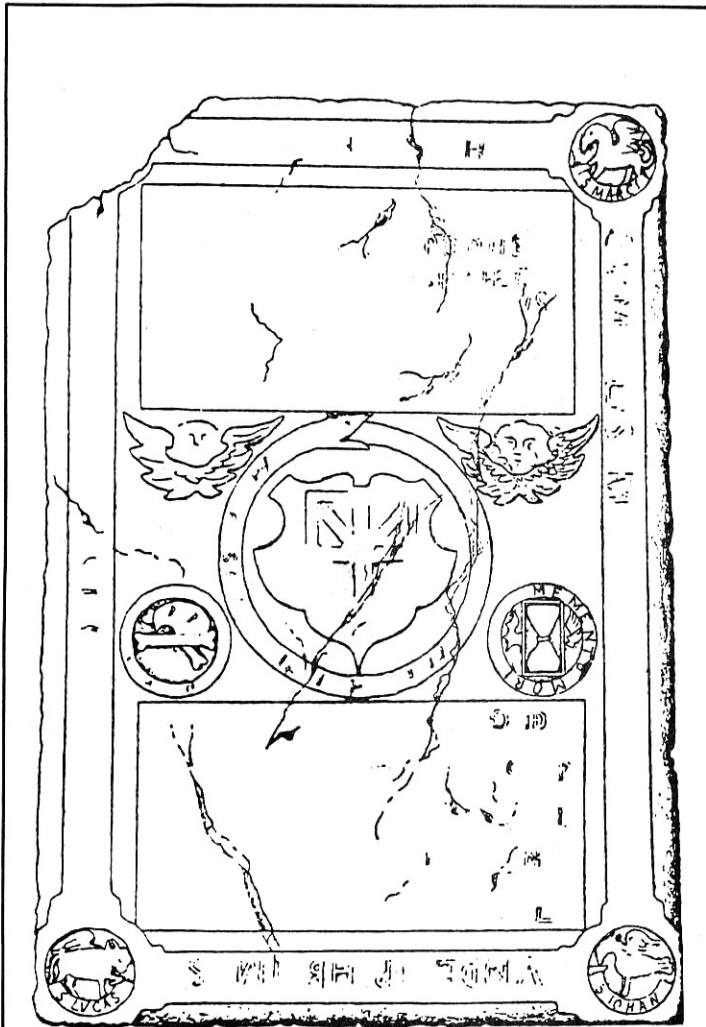
Joskus syntyi sitten "perimätieto", että säilynyt laatta oli Messeniuksen hautakivi, joka aikoinaan oli ollut kuorin lattiasa hänen hautaholvinsa kattona. Jo A. H. Snellmann-Virkkunen tietää historiasaan (1905, 1919), että "perimätieto" M:n hautakivestä oli satua. Em. kiven tekstiosat ovat hioutuneet olemattomiin, kuviot säilyneet, mutta tutkija osoittaa, että Messeniuksen itsensä laatima teksti ei ole voinut olla kivessä. Virkkunen kyllä julkaisee oletetun kiven kuvan, mutta teksti on sitaateissa: "Messeniuksen hautakivi".

Tarinan olisi luullu loppuvan tähän, mutta ei! Ilmeisesti Talvio ei ole ainoa, joka ei ole huomannut sitaatteja, sillä hän ei käytä niitä. Tekstiossaan hän kertoo Messeniuksesta, Suomen ja Ruotsin ensimmäisestä historioitsijasta, joka monille ikääntyneistä on ehkä parhaiten tuttu Topeliuksen "Välkäreistä".

□ **Messeniuksen** pääteos *Scandia Illustrata* painettiin vasta 1700–1705. Sen X luku käsittelee Skandinavian valta-piiriin kuuluneiden pohjoisten vendien eli suomalaisten sekä liiviläisten ja kuurilaisten vaihteita. Tästä osasta julkaisi Arkkitehtuuritoimisto Seppo Valjus 25-vuotisujuhlansa kunniaksi 1985 hienon näköispainoksen, lähtökohtana Messeniuksen aikaisen Kajaaninlinnan maisemaan s.v. valmistunut juhliivan toimiston suunnittelema Kajaanin kirjastotalo. Nimi ja maine siis elävät.

Pakinassa mainittu Johannes Snellmannin nootti Messeniuksen hautakiven tekstistä.

" Sukunimessä virheellisesti h-kirjain, niin kuin valitettavan usein, mm. Talviolla ja kirjassessa Oulun hautausmaa.

„Messeniuksen hautakivi.“

Pakinassa mainittu Johannes Snellmannin nootti Messeniuksen hautakiven tekstistä.

(d) *Sepulcri claustro hac verba incisa sunt: HIC HVI
ET DOCTOR JOHANNIS MESSENIUS VIREN. QVI VITAE
I GUDZ RIKE, RYCHTET KRING WERLDEN
1636. Circum peripheriam autem: Ps. 37. v.*